

Izbrana poglavja iz slovenske umetnosti novega veka II, 1923–24
izr. prof. dr. Beti Žerovc

letni semester

Kako se vzpostavlja slovenska likovna umetnost skozi napeta razmerja med modernističnimi novostmi in zahtevami po nacionalnem izrazu

Obravnavali bomo razvoj likovne umetnosti in vzpostavljanje likovnega modernizma na Slovenskem, v srednjeevropskem in tudi širšem mednarodnem okviru, zlasti v letih 1909–1979. Obdobje je najprej zaznamoval šok razpada Avstro-Ogrske, ki je končal našo večstoletno vključenost v avstrijski kulturni prostor, njegove standarde in infrastrukturo. Slovenci smo bili nenadoma razbiti še med več držav, v večinskem delu pa smo postali državljani novonastale, kulturno raznolike jugoslovanske monarhije. Že po dobrih dvajsetih letih, po drugi svetovni vojni, je centralistično kraljevino zamenjala federativna, socialistična ureditev s povsem drugačnim pogledom na umetnost in njeno vlogo v družbi. Z vključevanjem Primorske so se prav na slovenskem ozemlju močno razširile jugoslovanske državne meje.

Poskušali bomo razumeti, kako se likovna umetnost uveljavlja v takšnih spremenljivih razmerah, predvsem, kaj za njen razvoj ter sprejem modernističnih tendenc pomenijo nejasne predstave, kaj slovenska likovna umetnost sploh je, ter kako poskrbeti za njen kakovosten razvoj. Fenomen slovenske likovne umetnosti je namreč novost, ki vznikne s prelomom stoletij in ga resneje vzpostavljata ter se z njim kot prvi identificirata generaciji t. i. slovenskih impresionistov in vesnanov. Šele prva polovica 20. stoletja pa je čas, ko se v definiranje fenomena resneje vključi umetnostna zgodovina, medtem ko stalne, a hkrati neizdelane zahteve po »slovenskosti« slovenske likovne umetnosti v tem obdobju prinašata likovna kritika in časnikarsko poročanje o razstavah. Likovne novosti so v takšnih razmerah sprejete zelo sumničavo, uveljavljajo se le počasi in se težko znebijo obremenjujoče nalepke »tujosti«. Razmerje slovensko vs. tuje postane manj usodno za umetnike in umetniška dela šele po drugi svetovni vojni, čeprav analiza recepcije tudi v tem obdobju kaže močna nihanja v odnosu do novosti, kjer vidno lažje sprejemamo tisto, kar se deklarativno nanaša na slovenski prostor in na nas kot skupnost.

Izbrana poglavja bomo zaključili z razmišljanji, koliko in kako nas omenjene kategorije opredeljujejo tudi danes.

Izbrana literatura:

- Tomaž Brejc, *Realizem, impresionizem, postimpresionizem*, Ljubljana 2006.

- *Impossible Histories: Historic Avant-Gardes, Neo-Avant-Gardes, and Post-Avant-Gardes in Yugoslavia* (ur. D. Djurić, M. Šuvaković), Cambridge Mass. 2003.
- Robert Jensen, *Marketing Modernism in Fin-de-Siècle Europe*, Princeton 1994.
- Sergej Kapus, *Ugrabljeni slikar*, Ljubljana 1998.
- *Osemdeseta – Slovenija in Jugoslavija skozi prizmo dogodkov, razstav in diskurzov* (ur. Z. Badovinac et al.), Ljubljana 2018.
- *Na robu: Vizualna umetnost v Kraljevini Jugoslaviji (1929–1941)* (ur. M. Jenko, B. Žerovc), Ljubljana 2019.
- *Slovenska likovna umetnost: 1945-1978* (ur. Stane Bernik et al.), Ljubljana 1979.
- *Socialism and Modernity: Art, Culture and Politics 1959-1974* (ur. Liljana Kolečnik), Zagreb 2012.
- Beti Žerovc, *Rihard Jakopič – umetnik in strateg*, Ljubljana 2002.

Preostala literatura, tudi za sprotno pripravo na posamezne ure, bo predstavljena jeseni. Od udeležencev izbranih poglavij se pričakuje zavzeta in redna sprotna priprava na posamezne ure ter aktivno sodelovanje v diskusijah in pri praktičnem delu.